

REGISTER GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

Objectgegevens

Provincie: Noord-Holland

Gemeente: Den Helder

Plaatselijke aanduiding: Adrianus IJsbrand Kuipersstraat 15, 1782 XA, Den Helder

Kadastrale aanduiding: gemeente Den Helder, sectie D, nummer 5731.

Bescherming: gemeentelijk monument

Oorspronkelijke functie: buurthuis

Huidige functie: buurthuis

Datering: 1953

Architect: Directeur Openbare Werken van de Gemeente Den Helder

Afbeelding 1: Luchtfoto, ligging van het buurthuis

Afbeelding 2: Voorgevel Het Kraaiennest (2021)

Afbeelding 3: Zijgevel Het Kraaiennest (2021)

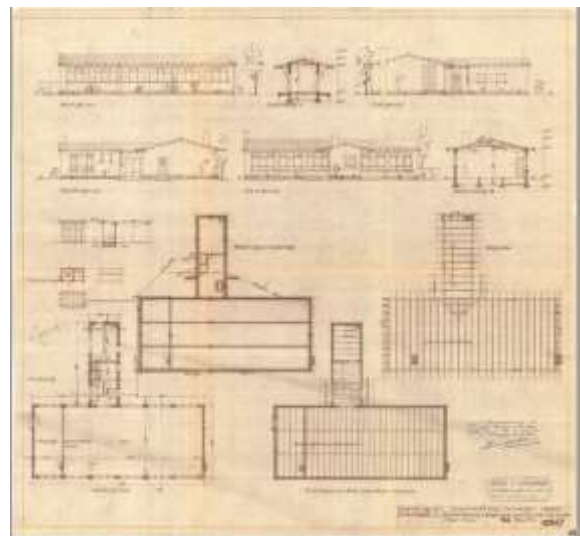
Geschiedenis

Buurthuis “Het Kraaiennest”, gebouwd in 1953, bevindt zich in een centrale groene ruimte in de wijk “Nieuw” Oud Den Helder.

Het oorspronkelijke Oud Den Helder werd in de jaren ‘40 grotendeels afgebroken door de Duitse militairen om de Atlantikwall te kunnen realiseren. Na de oorlog had herbouw van deze wijk de eerste prioriteit. Nieuw Oud Den Helder werd begin jaren ’50 gerealiseerd op basis van het plan van stedenbouwkundige Wieger Bruin. In het ontwerp van Wieger Bruin zijn traditionele elementen te herkennen, zoals hoekwinkeltjes en bakstenen tuinmuren. Hij maakte ook gebruik van de toen vernieuwende principes, zoals een centrale recreatieve zone, waar hij de openbare voorzieningen, zoals een kerk, sportlokaal en het buurthuis voor zich zag. Uiteindelijk is de kerk niet gebouwd, maar het buurthuis en gymnastieklokaal bevinden zich nog steeds in de door Bruin bedachte centrale groene ruimte.

Afbeelding 4: Stedenbouwkundig plan van Wieger Bruin voor nieuw Oud Den Helder (1952-1955)

Afbeelding 5: Ontwerp “Het Kraaiennest” (1953)

Beschrijving

Buurthuis gelegen in groen middengebied van het herbouwde Oud Den Helder. Het buurthuis is gebouwd op L-vormige plattegrond en bestaat uit een grotere en een kleinere bouwmassa haaks daarop. Het gebouwtje bestaat uit één bouwlaag en wordt afgedekt met een flauw zadeldak, dat is voorzien van een flink overstek op klossen. Het gebouw is noord-zuid georiënteerd en is opgetrokken in roodbruine baksteen.

De gevel aan de Adrianus IJsbrand Kuiperstraat wordt als voorgevel (west) gezien. Deze gevel bestaat uit vijf samengestelde vensterpartijen van drie gekoppelde vensters met een bovenlicht. Links van het meest linker venster is een stuk gesloten muurwerk, hier bevond zich oorspronkelijk een zesde venster. De gevel (oost) aan de andere zijde heeft eenzelfde opbouw, bestaande uit identieke vensters. De zijgevel (zuid) van de grotere bouwmassa is gesloten. In de linker helft is de uitgebouwde massa van een schoorsteen zichtbaar, die overigens circa 1 meter boven het dak uitsteekt en daardoor een belangrijke bijdrage levert aan de hoofdvorm. Het rechter deel van deze gevel toont een houten, groen geschilderde deur, van aanzienlijk formaat. In de kleinere bouwmassa bevindt zich de entree, geheel links op de begane grond: een eenvoudige, licht getoogde houten deur. Als markering van de entree naar het buurthuis staan twee vierkante bakstenen hekpijlers.

Interieur: Het interieur is aangepast aan de eisen van de tijd. Er zijn geen uitgesproken bijzonderheden aanwezig.

Vóór de aanwijzing van dit gebouw als gemeentelijk monument zijn er al zonnepanelen geplaatst op het dak van de grotere bouwmassa. In 1994 is er een berging gebouwd aan de achterzijde van het pand. In 2000 is er een fietsenstalling vergund, die losstaat. Deze latere toevoegingen vallen buiten de bescherming.

Afbeelding 6: Bovenaanzicht van het gebouw, zonnepanelen en latere uitbouwen zichtbaar

Redengevende omschrijving

Bij de waardering zijn de criteria gebruikt zoals beschreven in de standaard voor het waarderen van bouwkunst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Cultuurhistorische waarden

Het buurthuis Het Kraaiennest met bakstenen hekpilaren is van algemeen cultuurhistorisch belang als voorbeeld van wederopbouwarchitectuur. Het is tevens van belang omdat het buurthuis deel uitmaakt van het oorspronkelijke plan voor de herbouw van Oud Den Helder.

Situationele waarden

De ligging van Het Kraaiennest in de centrale groenvoorziening is een typisch voorbeeld van clustering van functies volgens de wijkgedachte. De nabijheid van het voormalig sportlokaal en het omliggende groen zijn daarbij aanvullend waardevol. De centrale ligging van het gebouwtje is van belang voor de stedenbouwkundige structuur van de wijk “Nieuw” Oud Den Helder.

Architectuurhistorische waarden

Het buurthuis bezit een architectuurhistorische waarde vanwege de traditionele stijlkenmerken van de vroege wederopbouw, het baksteengebruik, het flauwe zadeldak en het (groene) kleurgebruik. Deze traditionele manier van bouwen is kenmerkend voor de herbouw van

“Nieuw” Oud Den Helder die als eerste wijk na de oorlog werd gerealiseerd. De bakstenen hekpalen zijn daarbij een uitgesproken traditioneel architectuurelement.

Gaafheid/herkenbaarheid

Als nieuw type gebouw, in een typische wederopbouwwijk, heeft het wijkgebouw ook een typologische waarde. De bakstenen hekpilaren dragen bij aan de verbijzondering van de entree van het gebouw. Het gebouw heeft zijn oorspronkelijke functie behouden en is nog steeds herkenbaar als buurthuis.

Zeldzaamheid

Het bewust als buurthuis gebouwde element is zeldzaam en komt in Den Helder niet in andere wederopbouwwijken voor.

Bronnen

- Bouwtekeningenarchief Gemeente Den Helder.
- Blom, A. et al. “Wederopbouw, een kansrijke erfenis. Handreiking bij transformatieopgaven.” (2017) *Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.
- Kuipers M. en De Vries, B. “Monumenten van de prille welvaartsstaat. Selectievoorstel Beschermingsprogramma Wederopbouw 1959-1965.” (2013) *Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.
- Kuipers, M. “Toonbeelden van de wederopbouw.” (2002) *Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Nederlands Architectuurinstituut*. Waanders Uitgevers, Zwolle.
- Van Breugel, A. “De Wederopbouw van Den Helder, 1945-1970.” (2012).

Auteurs

Anita van Breugel (2012), aanvullingen door Inge Kalle-den Oudsten (november 2021)